

Skatteetaten

SERO 2017

*Skatteetatens undersøkelse om etterlevelse,
rapportering og oppdagelsesrisiko*

Skatteetaten

Tema og innhold

Kort om undersøkelsen.....

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon.....

Inntrykk av skattemyndighetene.....

Konkurransetilvilkår og mulighet for å unndra.....

Holdning til etterlevelse.....

Opplevd oppdagelsesrisiko.....

Finne ut om leverandør opererer hvitt.....

Skatteetaten

Kort om SERO

Hensikt

- Måle virksomheters holdninger til etterlevelse og oppfatninger av Skatteetatens innsats

Målgruppe

- Daglige ledere i norsk næringsliv

Utvalgsramme

- Aktive virksomheter i mva-registeret
- Krav til omsetning > 50 000 for virksomheter med 0 ansatte

Utvalg 2017

- 2001 virksomheter, fordelt på
 - 1 339 representativt utvalg
 - 662 for å sikre representasjon i enkeltnæringer
 - Vektet med utgangspunkt i riktige populasjonsstørrelser

Gjennomføring 2017

- Telefonintervjuer
- Gjennomført mai 2017 av Opinion på oppdrag for Skatteetaten
- Utvikling av undersøkelsesdesign, spørreskjema og fremstilling av resultater av analyseteamet

Skatteetaten

Tema i undersøkelsen

Regelverk,
rapportering
og tilgang på
informasjon

Holdninger

Tillit til og
inntrykk av
skattemyndig-
hetene

Opplevd
oppdagelses-
risiko

Oppfatninger
av forhold i
bransjen og
etterlevelse
hos andre

- Dette er ikke en uttømmende oversikt over hva som påvirker etterlevelse, men alle temaer er forbundet til etterlevelse enten i skatteforskningen, i styringsdokumentene til etaten eller i måten vi jobber på.

Skatteetaten

Rapportering, regelverk og tilgang på informasjon

Skatteetaten

Relevant forskning

- **Etterlevelsen øker** når skattesystemet oppfattes rettferdig (*Fortin et.al 2007, van Dijke og Verboon 2010*)
- **Skattemoralen vil øke** når man blir behandlet med respekt (*Feld og Frey 2003*).
 - Men dersom man blir behandlet som en unndrager, kan det redusere skattemoralen og skattyter kan svare ved å forsøke å unndra
- Skattytere vil akseptere at autoriteter tar avgjørelser som ikke går i deres favør, **så lenge prosessen oppfattes som rettferdig og legitim** (*Taylor 2001*)
 - De etterlever ikke fordi de er engstelig for straffer, men fordi det oppfattes som legitimt

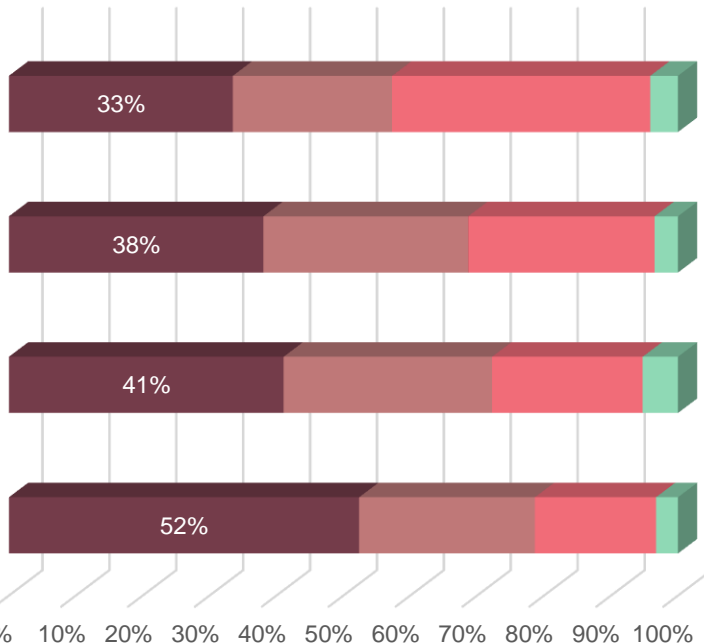

Skatteetaten

Rapportering og regelverk

Påstander:

Min virksomhet bruker unødvendig mye tid og ressurser på å rapportere inn til skattemyndighetene

Andel enige i 2016

33%

39%

42%

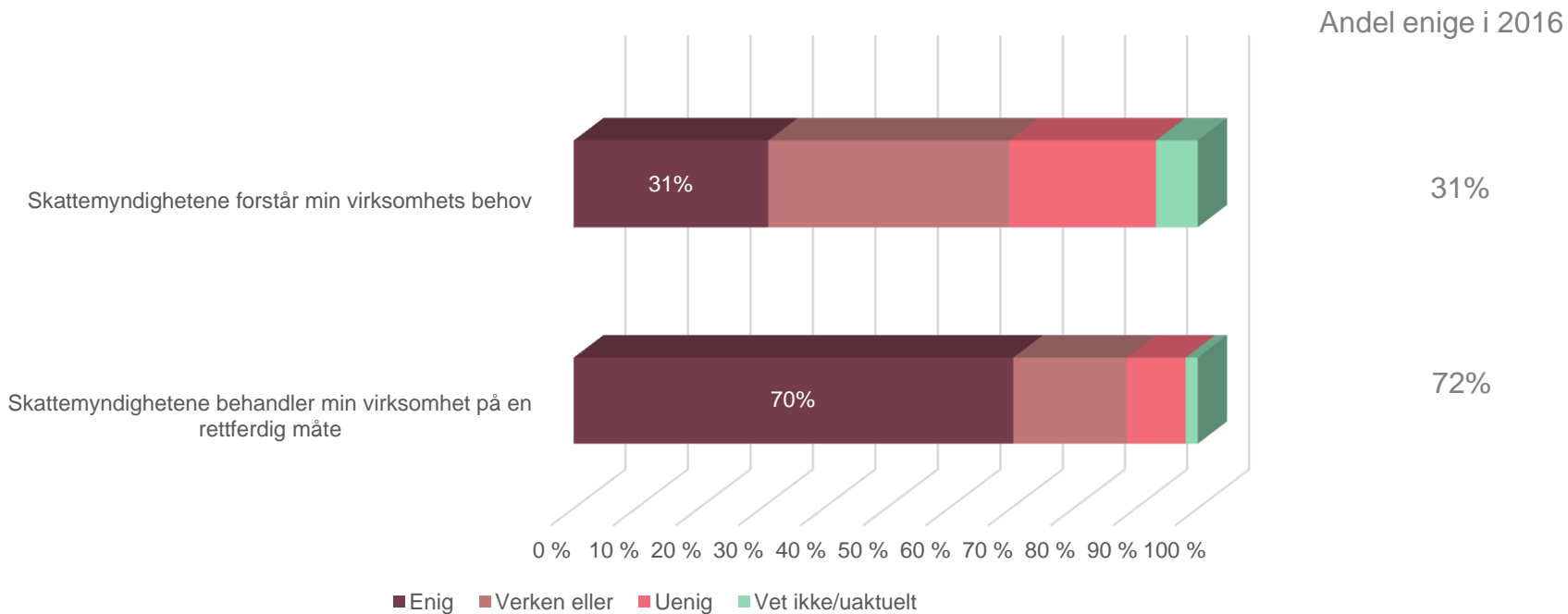
47%

■ Enig ■ Verken eller ■ Uenig ■ Vet ikke/uaktuelt

Base: Representativt utvalg (N=1 339)

Virksomhetens opplevelse av skattemyndighetene

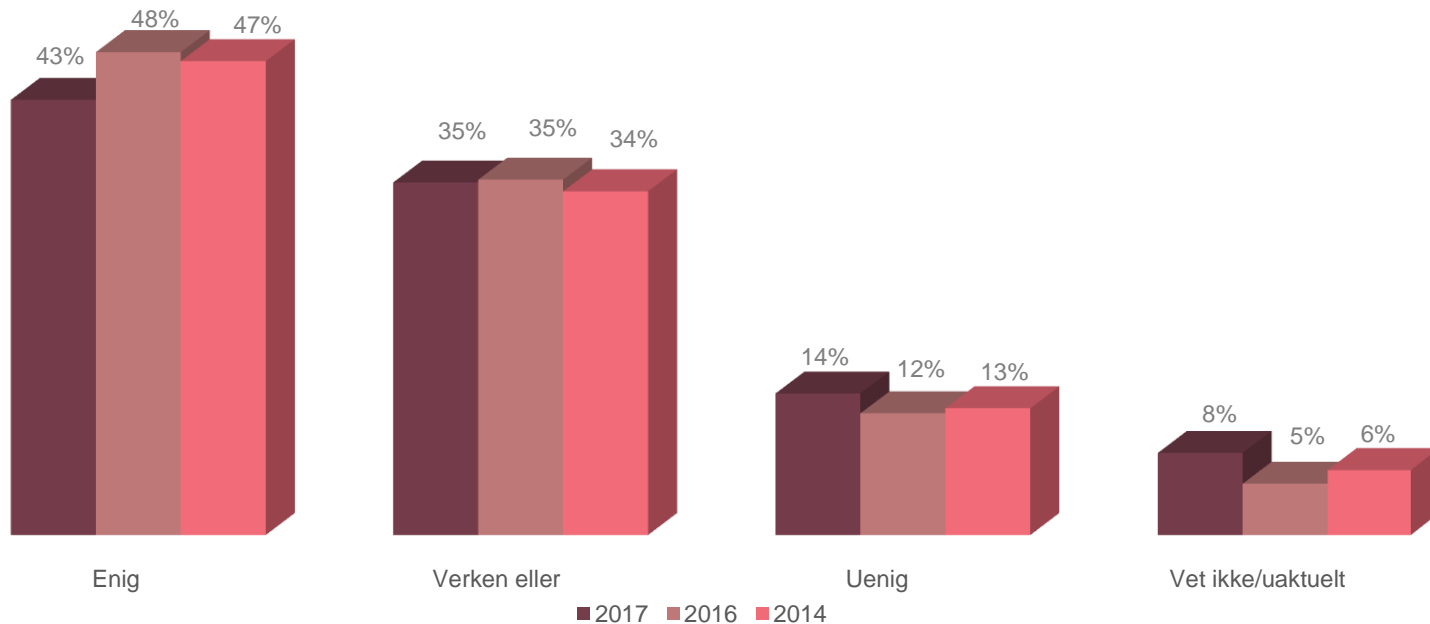

Base: Representativt utvalg (N=1 339)

Skatteetatens fokus - Hvilke tilbakemeldinger får vi?

Påstand: Skattemyndighetene har større fokus på å kontrollere om virksomheter gjør feil, enn å forhindre at feil oppstår

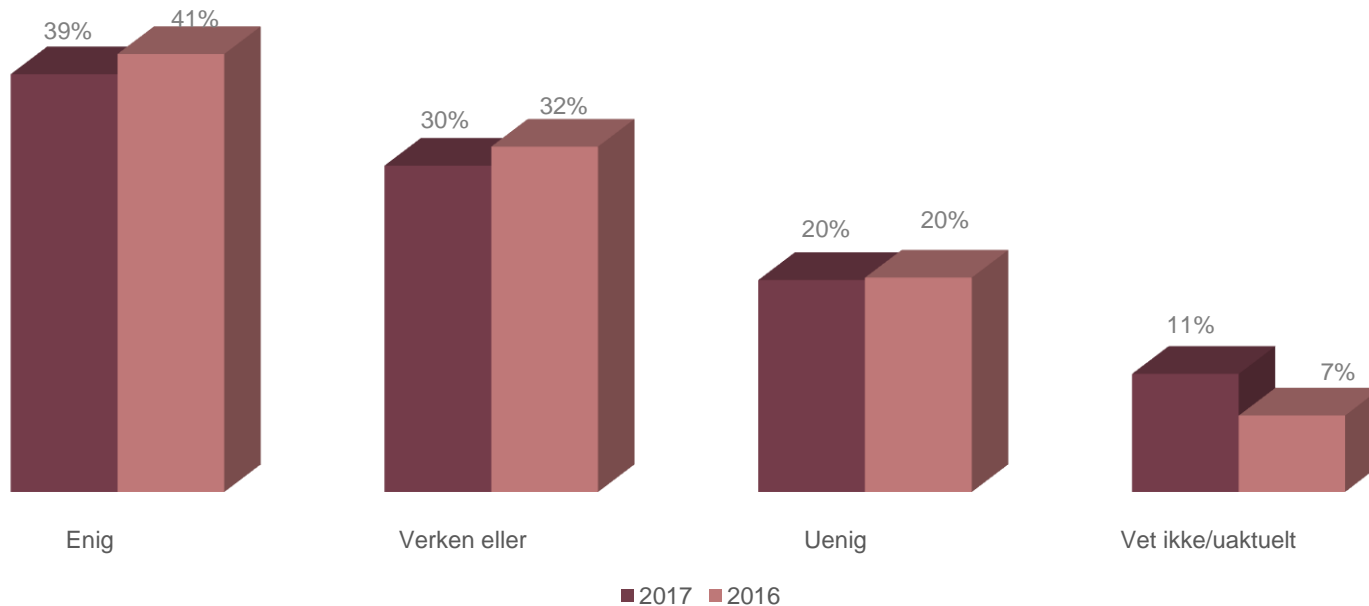

Base: Representativt utvalg (N=1339)

Skatteetatens fokus - Hvilke tilbakemeldinger får vi?

Påstand: Skattemyndighetene fokuserer først og fremst på å kontrollere virksomheter som begår alvorlig skatte- og avgiftsunndragelse

Base: Representativt utvalg (N=1339)

Skatteetaten

Konkurransetilvilkår og muligheten for å unndra

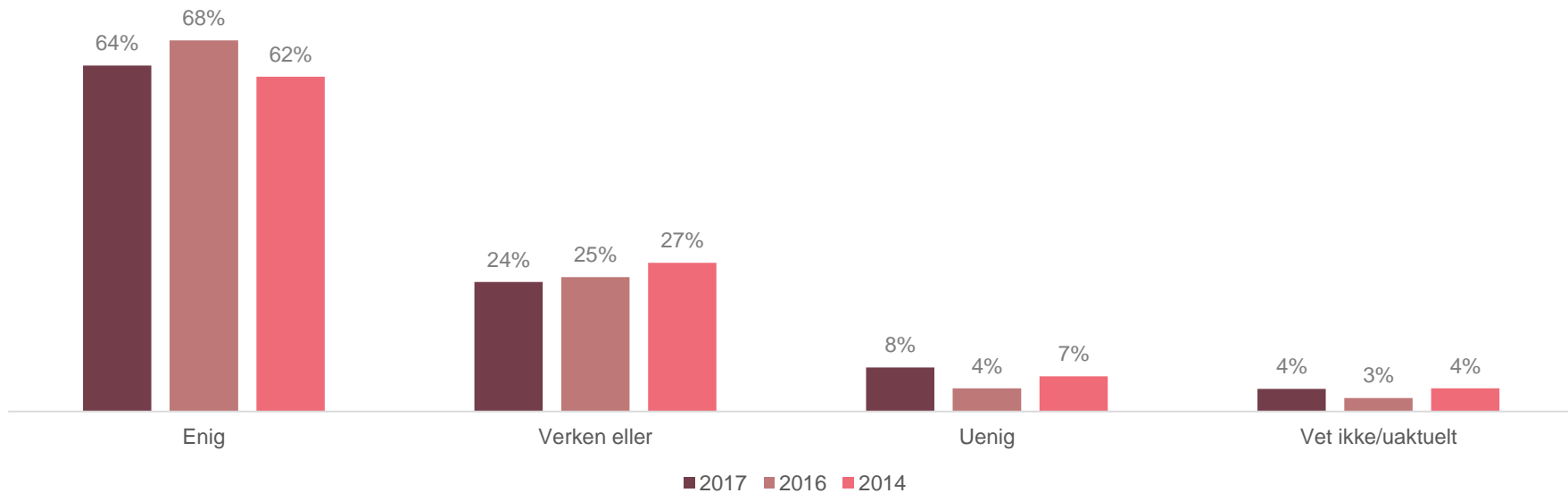
Skatteetaten

Relevant forskning

- **Skattemoralen synker** dersom man oppfatter **unndragelser som vanlig** (*Torgler og Frey 2007*)
- **Jo fler en kjenner** som unndrar, jo større sannsynlighet for at en selv unndrar (*Hasseldine et. al 1994*)
- **Jo mer utbredt** unndragelser er, **jo mer sosialt akseptert** fremstår det (*Sandmo 2004*)
- Folk **tilpasser** sin rapportering **til andres** rapportering (*Bazart og Bonein 2014*)

Oppfatning av andre virksomheters rapportering

Påstand: I Norge rapporterer det store flertallet av virksomheter korrekt og fullstendig til skattemyndighetene

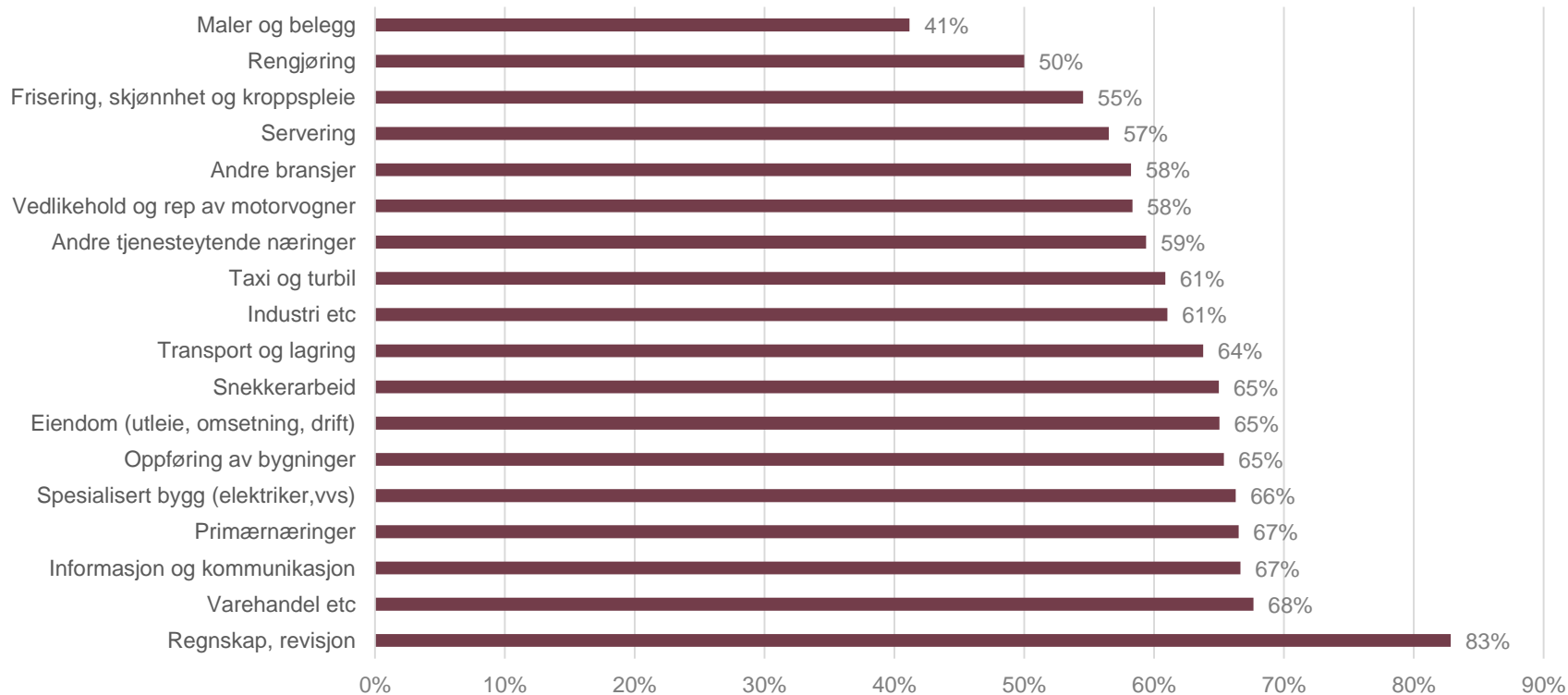
Base: Representativt utvalg (N=1 339)

Skatteetaten

Oppfatning av andre virksomheters rapportering, pr. bransje

Påstand: I Norge rapporterer det store flertallet av virksomheter korrekt og fullstendig til skattemyndighetene, andel helt eller delvis enig

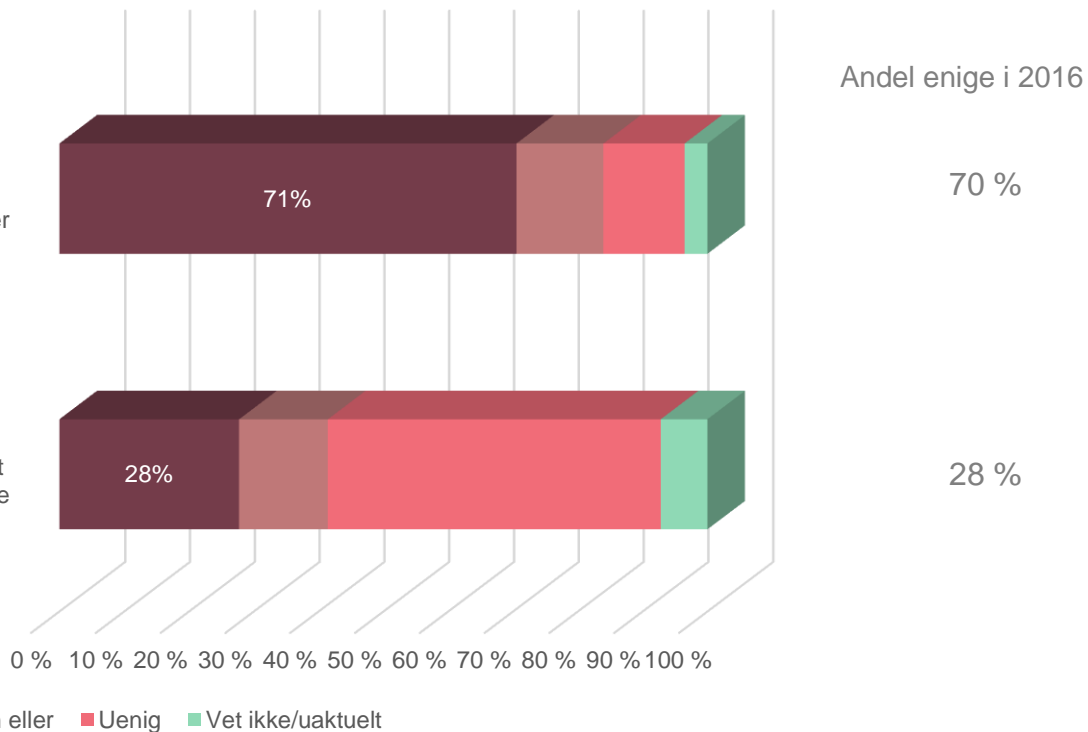
Skatteetaten

Hvordan oppfattes bransjen

Påstander:

I min bransje er det vanskelig å unndra skatter og avgifter

Min virksomhet må ofte konkurrere mot bedrifter som har et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart eller på annen måte unndrar skatter og avgifter

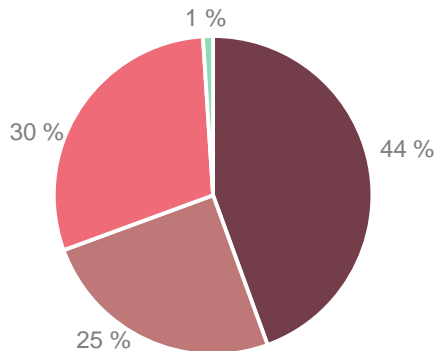
Base: Representativt utvalg (N=1 339)

Skatteetaten

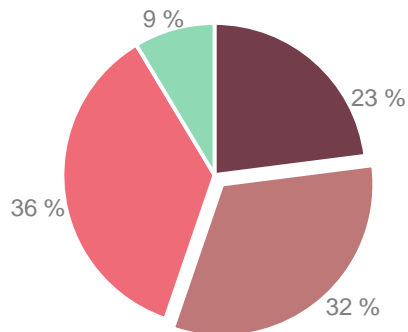
Hvordan oppfattes bransjen

Påstand: I min bransje er det vanskelig å unndra skatter og avgifter
- andel enig

- Våre kunder er hovedsak virksomheter
- Våre kunder er hovedsak privatpersoner
- Våre kunder er begge deler/Ca halvparten av hver
- Usikker/ikke svar

Påstand: Min virksomhet må ofte konkurrere mot virksomheter som har et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart eller på annen måte unndrar skatter og avgifter
- andel enig

- Våre kunder er hovedsak virksomheter
- Våre kunder er hovedsak privatpersoner
- Våre kunder er Begge deler/Ca halvparten av hver
- Usikker/ikke svar

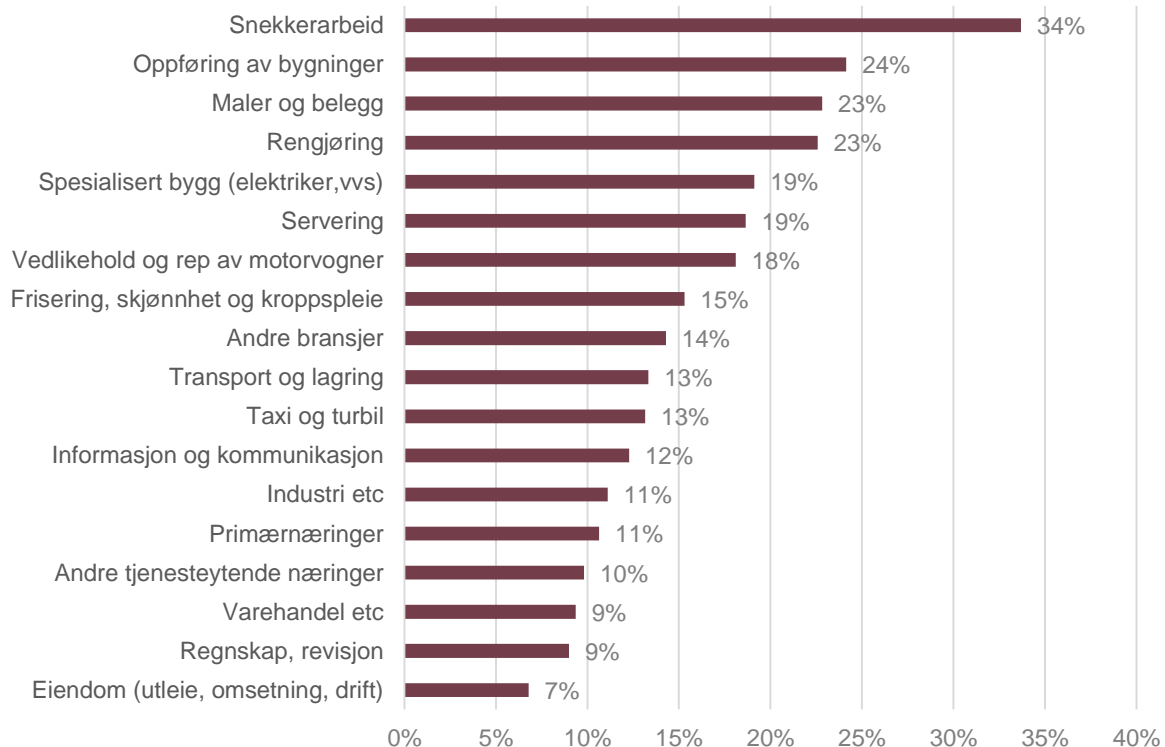
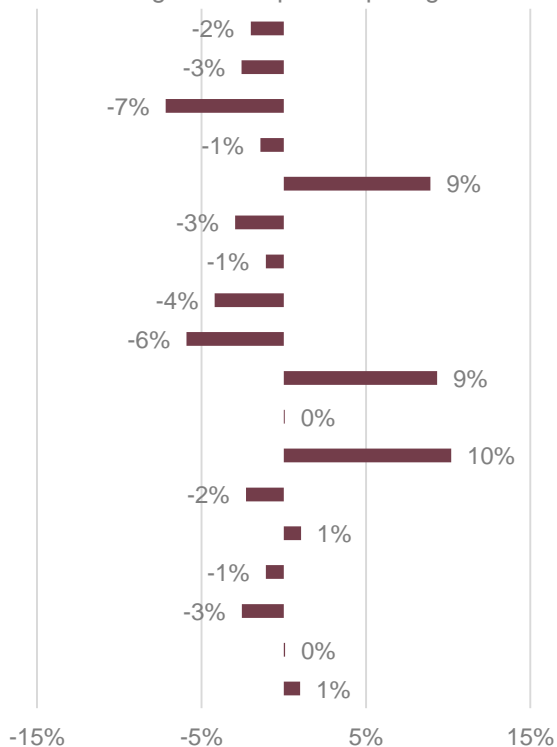

Skatteetaten

Hvor lett er det å unndra?

Påstand: I min bransje er det vanskelig å unndra – andel uenig

Endring fra 2016 prosentpoeng

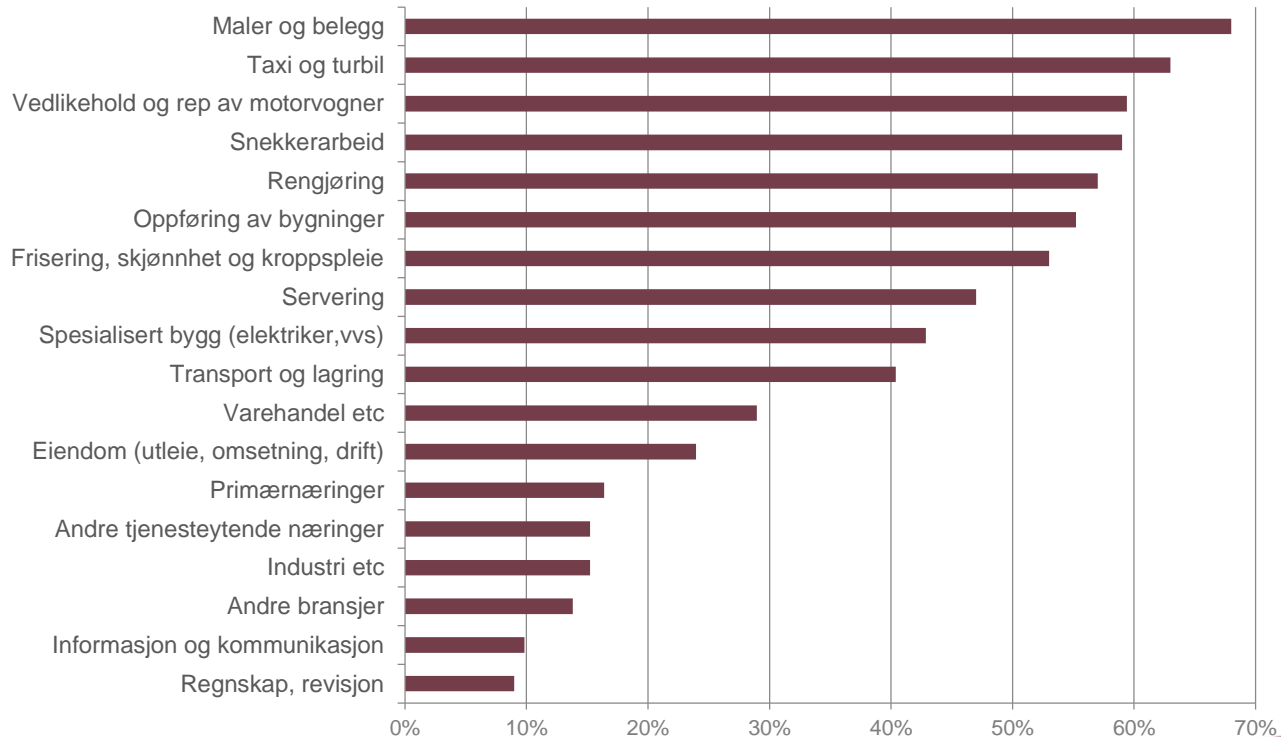
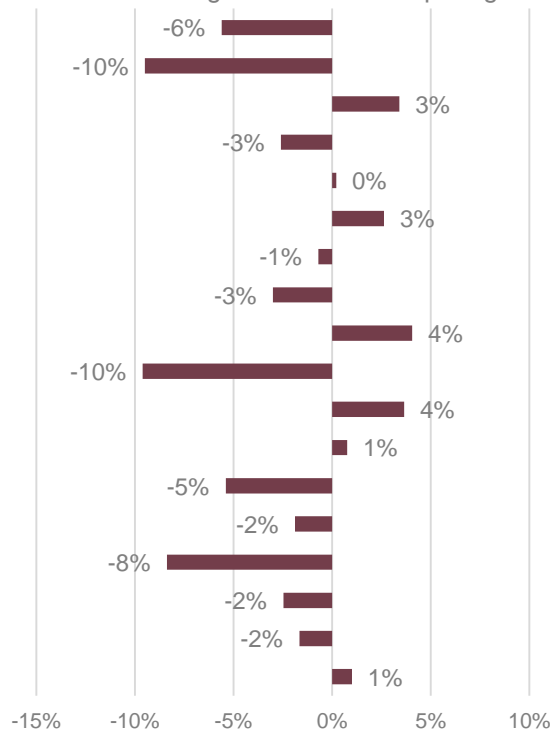

Må ofte konkurrere

Påstand: Min virksomhet må ofte konkurrere mot virksomheter som har et lavere kostnadsnivå fordi de driver svart eller på annen måte unndrar skatter og avgifter

Skatteetaten

Endring fra 2016 Prosentpoeng

Skatteetaten

Holdninger til etterlevelse

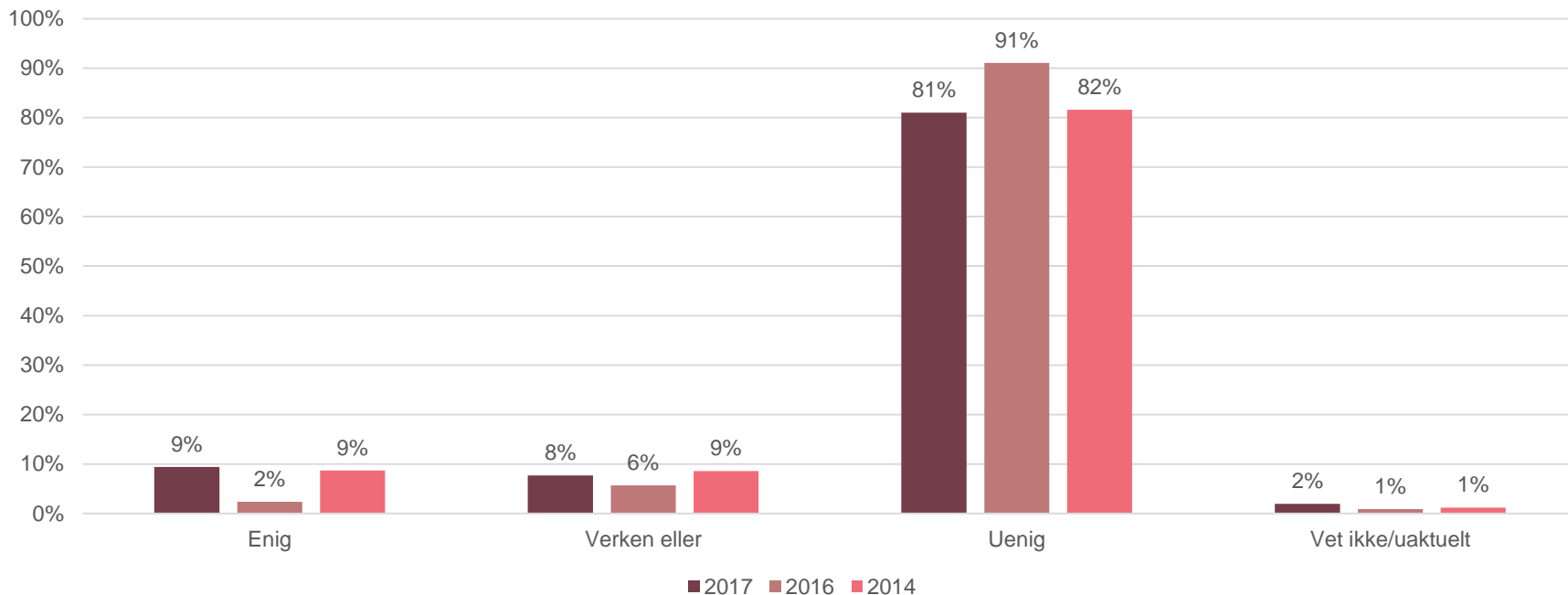
Skatteetaten

Relevant forskning

- **Skattytere etterlever i større grad enn tradisjonelle, økonomiske modeller tilsier**, og man bør heller spørre hvorfor skattytere frivillig etterlever – og inkludere deres **indre motivasjon** for å betale skatt. (Bl.a. *Andreoni et.al 1998, Feld og Frey 2003, Torgler og Frey 2007*)
- Å etterleve er ikke et rasjonelt valg, men er påvirket av **sosiale normer og personlige verdier**, og ikke-rasjonelle beslutninger (*Kornhauser 2007*)
- Skattytere som fikk **påminnelse** om skattens betydning for velferden, det **moralske og rettferdige ved å bidra – rapporterte inn mer** enn de som fikk påminnelse om at de kunne bli avslørt (*Bott et.al 2014*)
- Når skatteunndragelse blir sett på som **moralsk akseptabelt, øker unndragelsene** (*Hasseldine et. al 1994*)

Påstand: I enkelte tilfeller kan det aksepteres at en virksomhet bevisst unndrar skatt og avgift

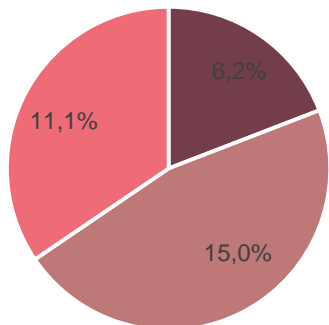

Base: Representativt utvalg (N=1 339)

* 2016 skiller seg noe fra 2017 og 2014. Dette skyldes trolig at vi i 2016 hadde en oppfølging av dette spørsmålet hvor de som svarte enig fikk spørsmål om i hvilke situasjoner kan det aksepteres. Fra lydopptak hørte vi at noen endret svar fra enig til uenig. Ni prosent i 2017 tilsvarer 2014 undersøkelsen (hvor vi heller ikke hadde noen oppfølging)

Påstand: Andel enig. I enkelte tilfeller kan det aksepteres at en virksomhet bevisst unndrar skatt og avgift

- Hovedsak virksomheter
- Hovedsak privatpersoner
- Begge deler/Ca halvparten av hver

Base: Representativt utvalg (N=1339)

Skatteetaten

Opplevd oppdagelsesrisiko

Skatteetaten

Oppdagelsesrisiko - relevant forskning

- **Økt oppdagelsesrisiko reduserer unndragelser** (*Allingham og Sandmo 1972*)
 - Skattyter vil vurdere gevinsten av å unndra opp mot risikoen for å bli oppdaget og størrelsen på straffen
- Skattytere som **har blitt kontrollert**, vurderer oppdagelsessannsynligheten som **høyere** enn de som ikke har hatt kontroll. De unndrar også mindre (*Spicer og Hero 1985*)
- Jo **mer utbredt unndragelser** er, jo **mer sosialt akseptert** fremstår det, jo **lavere** blir oppdagelsesrisikoen (*Sandmo 2004*)
- *SERO* og Kriminalitets og Sikkerhetsundersøkelsen (KRISINO) måler den opplevde sannsynligheten for å bli oppdaget - **omtales som opplevd oppdagelsessannsynlighet**
- KRISINO – kun virksomheter med ansatte men historikk tilbake til 2006
- *SERO* –representativt for alle ansatte, ønsker å bruke oppdagelsessannsynlighet fra *SERO* framover.

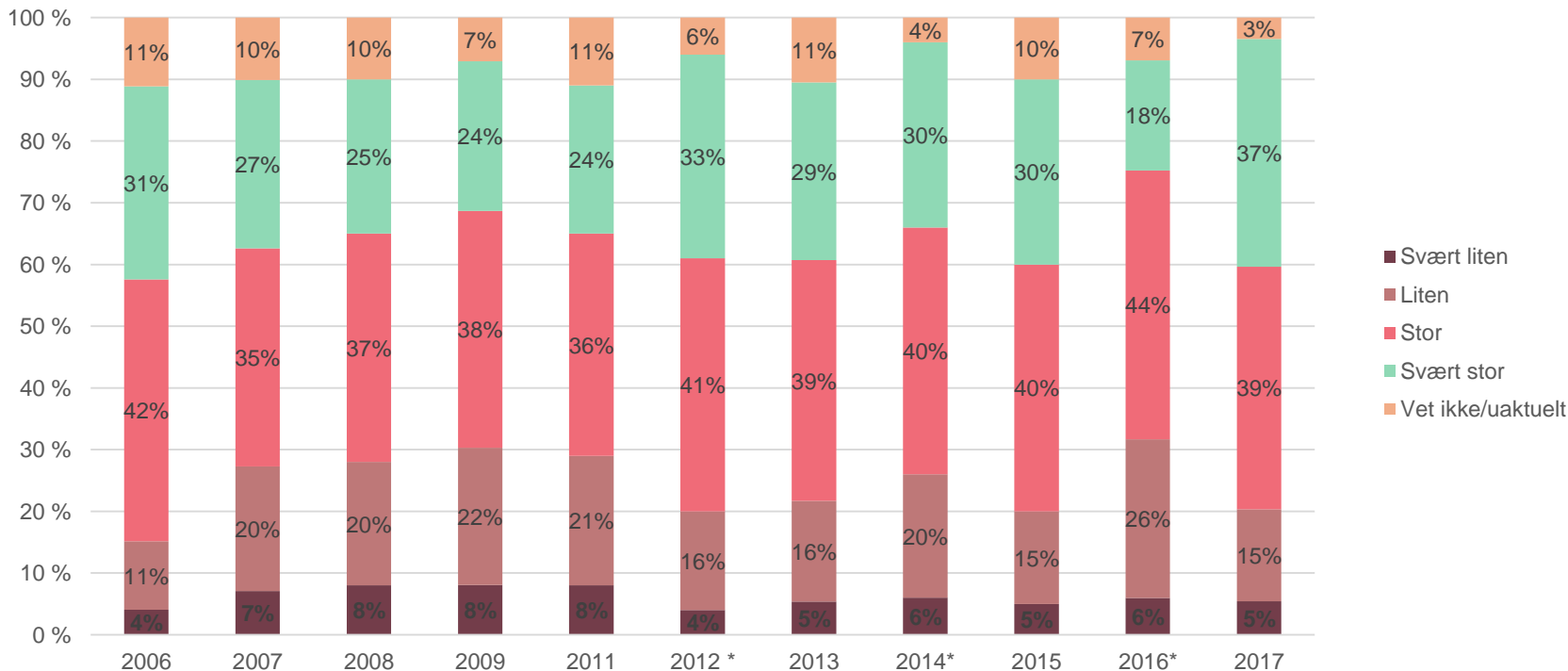
Oppdagelsesrisiko

- Oppdagelsesrisiko har blitt målt gjennom Kriminalitets- og sikkerhetsundersøkelsen (KRISINO)
- KRISINO-undersøkelsen går tilbake til 2006
- Utvalget består av virksomheter med ansatte, og av offentlige og private
- Skatteetatens undersøkelse om etterlevelse, rapportering og oppdagelsesrisiko (SERO)
- Undersøkelsen er gjennomført 2012, 2014, 2016 og 2017
- Representativt for hele næringslivet

Opplevd oppdagelsessannsynlighet – tidsserie for virksomheter med ansatte

Påstand: Dersom en virksomhet i din bransje unnlater å rapportere inn alle skatter og avgifter, hvor stor sjanse tror du det er for at skattemyndighetene oppdager dette, er det svært stor, stor, liten eller svært liten»

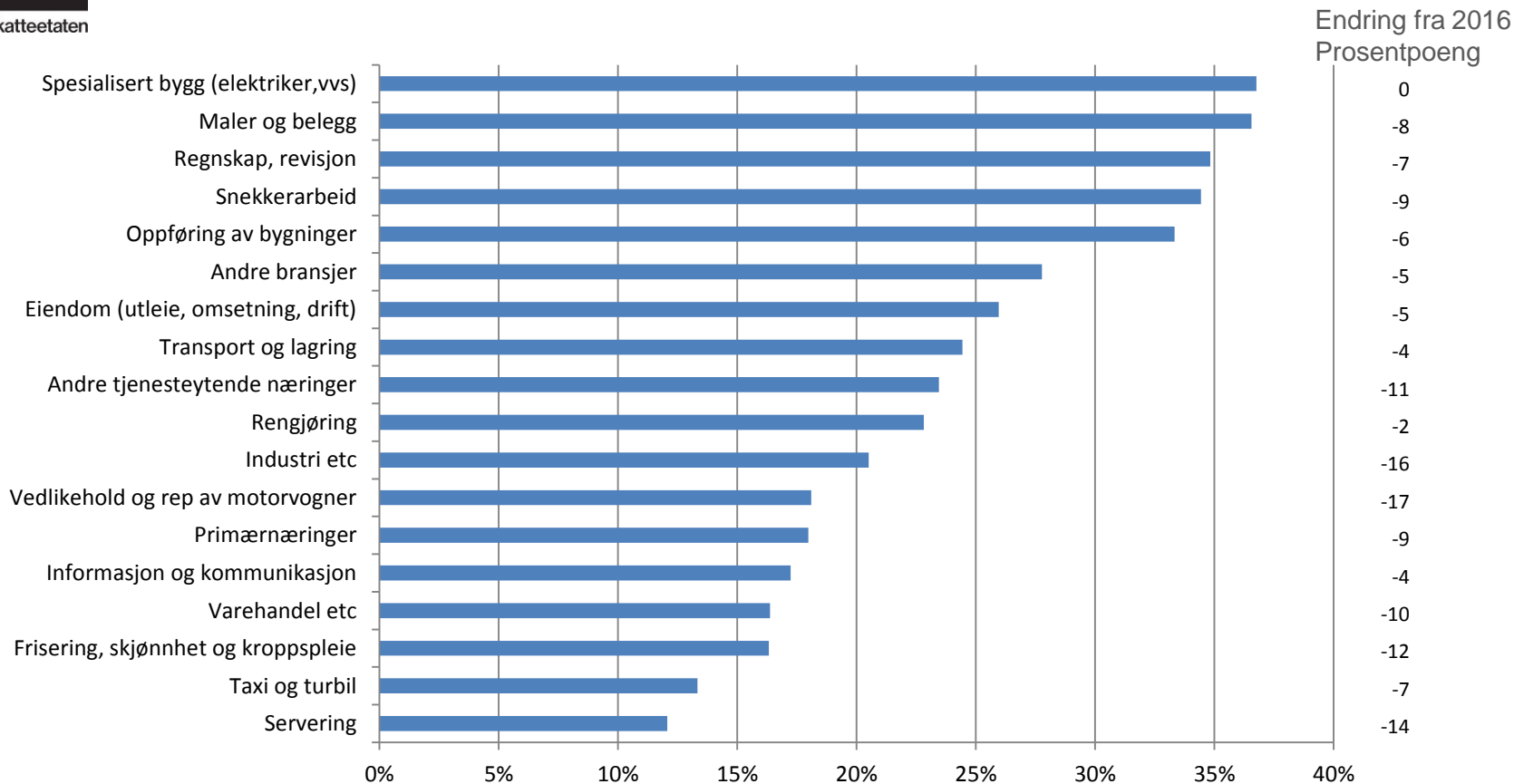

* Skatteetatens undersøkelser, resultater er vektet for å sammenlikne med KRISINO

Skatteetaten

Liten oppdagelsesansynlighet -næring

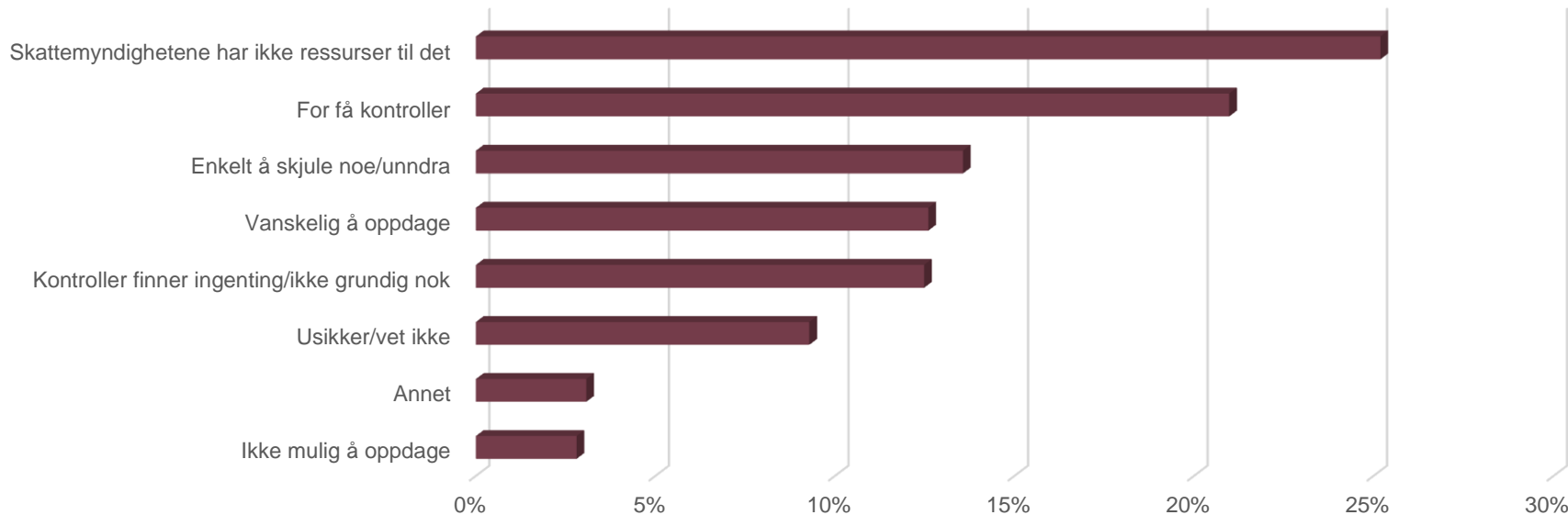

Skatteetaten

Bakgrunn for liten oppdagelses sannsynlighet

Påstand: Hvorfor tror du det er liten sannsynlighet for at Skattemyndighetene oppdager unndragelser?

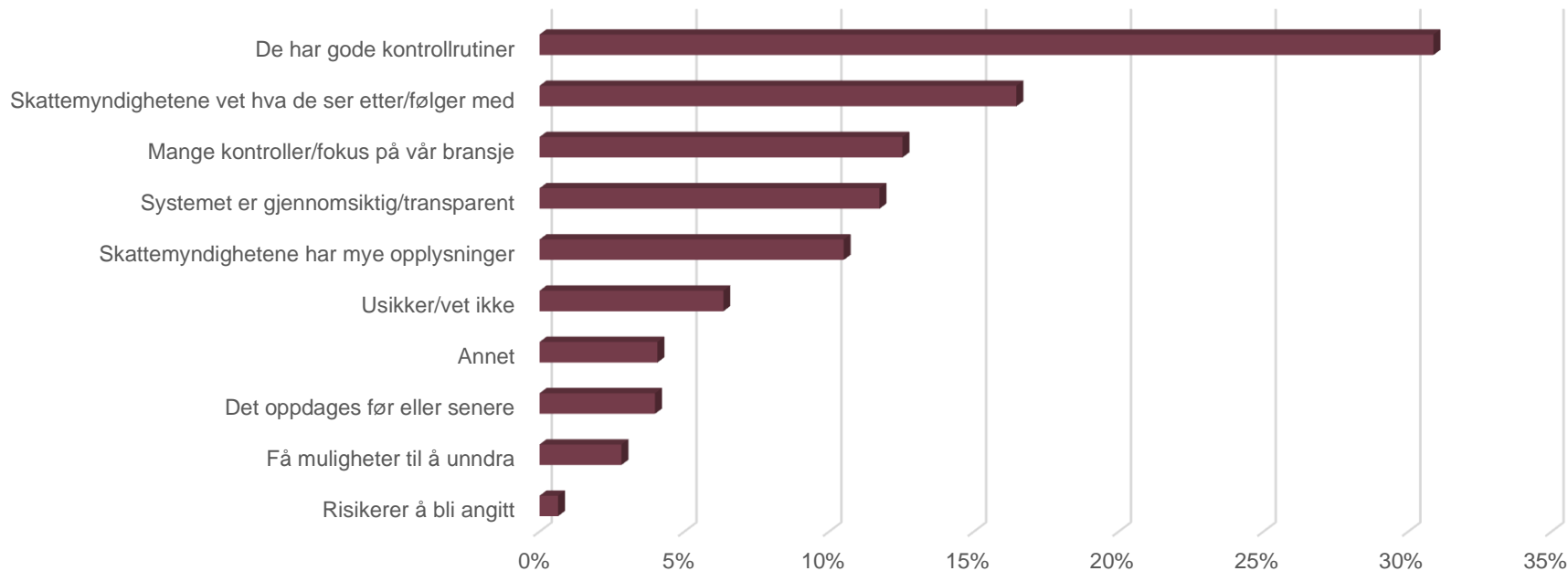

Skatteetaten

Bakgrunn for høy oppdagelsessannsynlighet

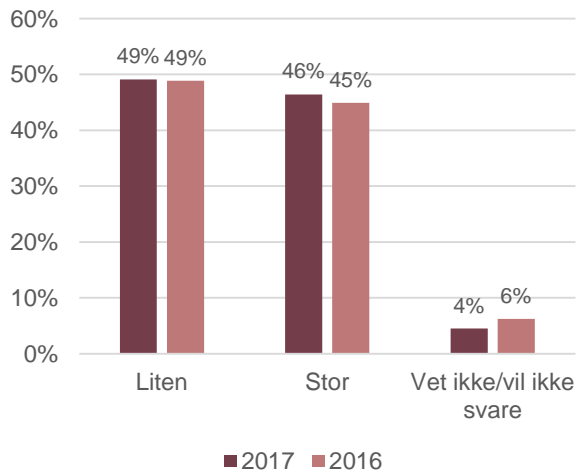
Hvorfor tror du det er stor sannsynlighet for at Skattemyndighetene oppdager unndragelser?

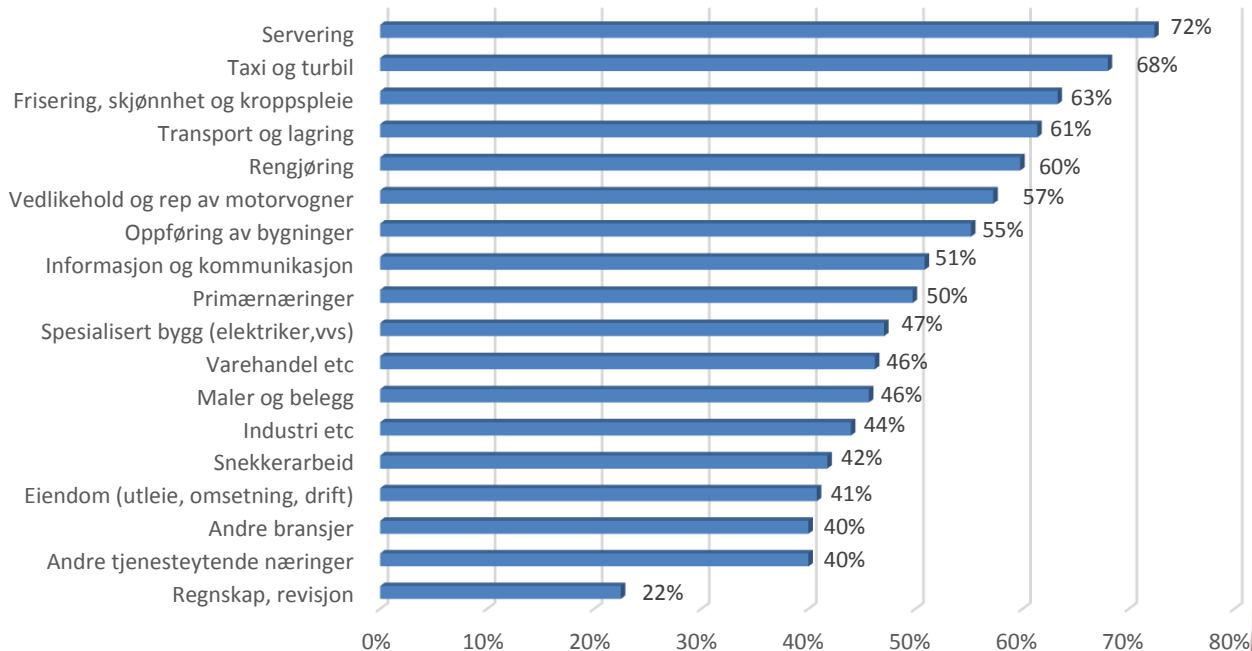

Hvor stor sannsynlighet tror du det er for at din virksomhet vil bli kontrollert av skattemyndighetene de nærmeste to årene?

Sannsynlighet for kontroll

Andel stor sannsynlighet

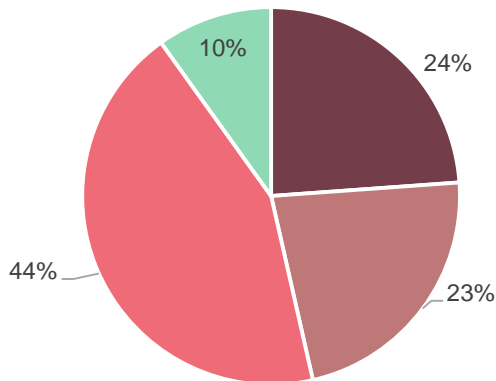

Skatteetaten

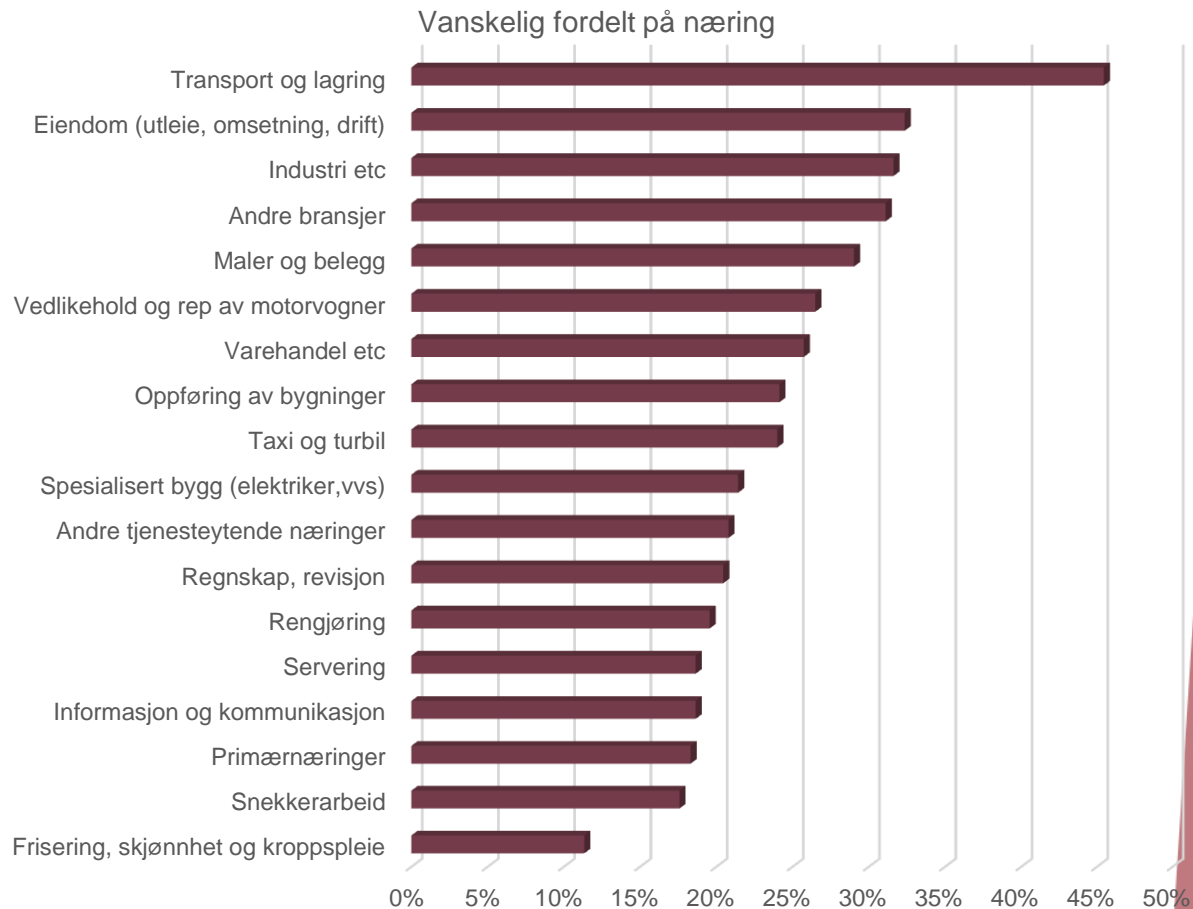
Leverandør

Hvor vanskelig eller enkelt synes du det er å finne ut om leverandører din virksomhet kjøper tjenester av, opererer hvitt?

■ vanskelig ■ verken eller ■ enkelt ■ vet ikke/vil ikke svare

Base: Representativt utvalg (N=1 339)

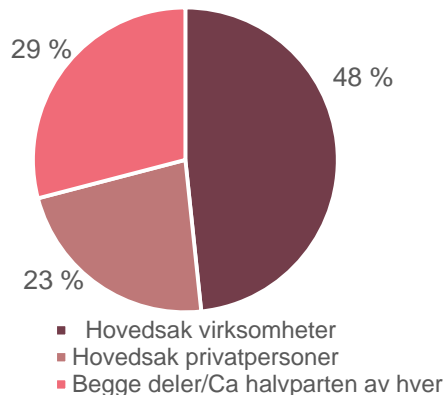
Base: Hele utvalget vektet (N=2001)

Skatteetaten

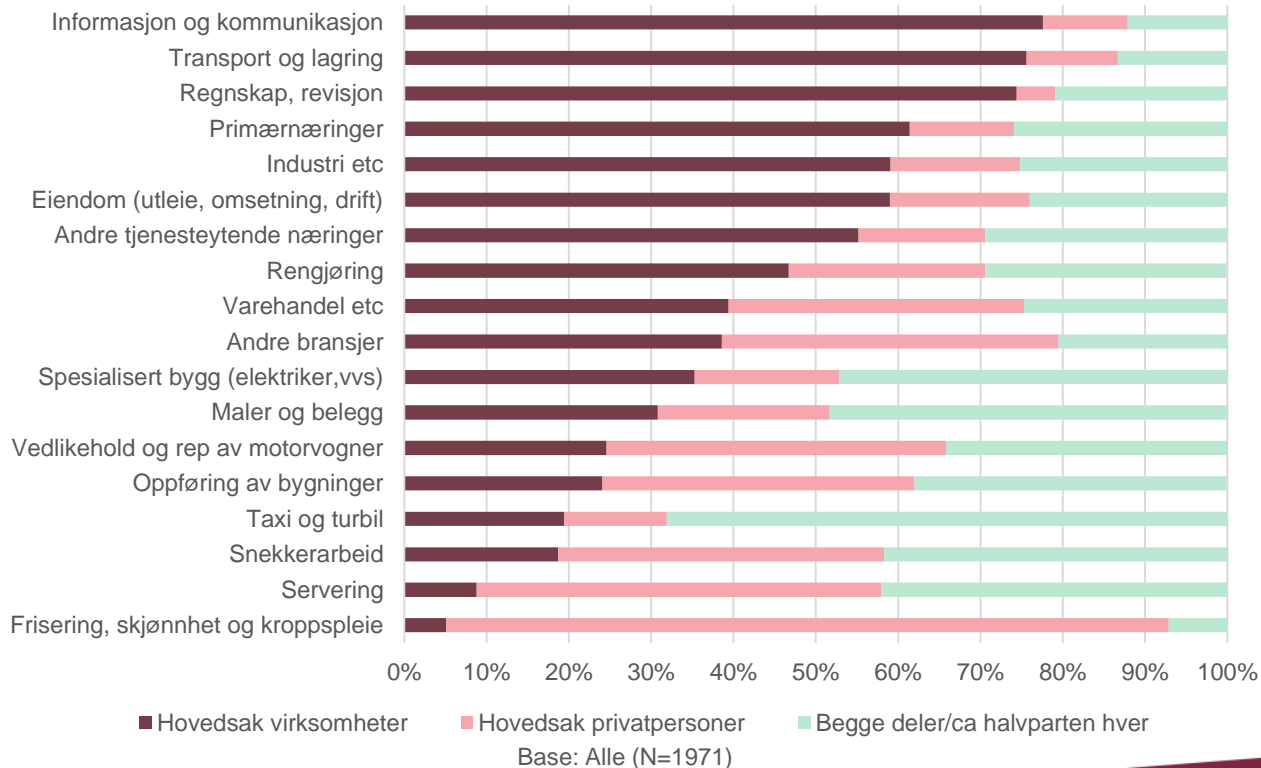
Privat eller proffmarked

Er kundene til din virksomhet i hovedsak virksomheter, privatpersoner eller ca halvparten hver?

Base: Representativt utvalg (N=1 339)

Virksomhetens kunde – fordelt etter bransje

Skatteetaten

Referanser

- **Allingham, M. G. and Sandmo, A. (1972)** "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis", Journal of Public Economics 1: 323-38.
- **Alstadsæter A. and Jacob M. (2013)** "The Effect of Awareness and Incentives on Tax Evasion", CESifo Working Paper Series No. 4369
- **Andreoni, J., Erard, B. and Feinstein, J. (1998)** "Tax compliance", Journal of Economic Literature 36: 818-860.
- **Bazart, C., A. Bonein (2014)** "Reciprocal relationships in tax compliance decisions", Journal of Economic Psychology, Elsevier, 2014, 40
- **Bott, K. Cappelen, A., Sørensen, E., Tungodden, B. (2014)** "You've got mail: A randomised field experiment on tax evasion" NHH department of Economics Discussion Paper 26/2014
- **Feld L.P. and Frey B.S. (2003)** "Deterrence and Tax Morale: How Tax Administrations and Taxpayers Interact", OECD Papers Vol. 3 Issue 10
- **Fortin B., Lacroix G. and Villeval M.C. (2007)** "Tax evasion and social interactions", Journal of Public Economics, Vol. 91, No. 11-12; p. 2089-2112.
- **Hasseldine, J., Kaplan S. E. and Fuller L. R. (1994)** "Characteristics of New Zealand tax evaders: A note" Accounting & Finance Vol. 34 Issue 2, 79-93
- **Kopczuk, W. (2006)** Tax Simplification and Tax Compliance: An Economic Perspective. *Bridging the Tax Gap* <http://www.columbia.edu/~wk2110/bin/epi.pdf>
- **Kornhauser M (2007)** "Normative and Cognitive Aspects of Tax Compliance: Literature Review and Recommendations for the IRS Regarding Individual Taxpayers", National Taxpayer Advocate, II 2007 Annual Report to Congress 138
- **Park C. and Huyn J. K. (2003)** "Examining the determinants of tax compliance by experimental data: a case of Korea", Journal of Policy Modeling Vol. 25, Issue 8:673-684
- **Sandmo (2004)** "The theory of tax evasion: A retrospective view". NHH Discussion Paper 31/04, Nordic Workshop on Tax Policy and Public Economics in Helsinki 2004.
- **Spicer M. W. and Hero R. E. (1985)** "Tax evasion and heuristics. A research note", Journal of Public Economics 26: 263-267
- **Taylor, N. 2001** , Taxpayers Who Complain About Paying Tax: What Differentiates Those Who Complain From Those Who Don't. Centre for Tax System Integrity, The Australian National University. Working Paper No 9. <http://ctsi.anu.edu.au/WP9.pdf>
- **Torgler, B and Frey, B.S. (2007)** "Tax morale and conditional cooperation", Journal of Comparative Economics, Elsevier, 35 (1): 136-159.
- **van Dijke M. and Verboon P. (2010)** "Trust in authorities as a boundary condition to procedural fairness effects on tax compliance", Journal of Economic Psychology 31:80-91

